

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvenširj pondeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znak za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Pred obračunom!

Misel o krožnem toku večnega ponavljanja je aksiom tudi v politični aritmetiki. Pri nas se trenutno vtelesuje v takozvanem opozicijskem bloku, rodom se po političnem flirtu v silnih porodnih težavah. Ze 1. 1919 se je dalo na 5 prstih izračunati, da pride do takšne koalicije in hvalimo Boga, da se je to vsaj enkrat zgodilo, kajti ta poligamična zveza je najzanesljivejša znamenje, da je konsolidacija države že precej napredovala.

Bilo je namreč še vedno tako, da so v ustavno preoblikovanih državah z novim položajem nezadovoljni elementi poskušali zadnji obupen naskok na spremenjeni red. V Ameriki, Nemčiji, Franciji, Italiji itd., povsod vidimo nekaj let po uvedbi čistega parlamentarizma in državne enote iste pojave. Ker parlamentarna vladavina brez dominantne premoči skupno - državne zakonodaje v današnjih razmerah še ni izvedljiva, se dogaja s fatalno točnostjo, da se jamejo ne prilagodivši se kolektivnim, ponavadi pokrajinskim težnjam, polagoma izpodmikati tla izpod nog, da se čutijo ogrožene v svojem obstoju ter skušajo s poslednjimi silami zasakati razvoj nazaj k prežitim oblikam.

Ta recidiva je pri nas tem bolešnejša, ker živi polovica prebivalstva praktično še izven parlamentarizma, ker politične organizacije prebivalstva še ne poznajo jugoslovanskih ciljev, temveč le pokrajinskih, verskih, zgodovinskih. Naravna posledica tega je, da moramo šteti večino naših opozicijskih strank ne sicer k protidržavnim, pač pa k izvendržavnim strankam, ker niso njihovi cilji niti narodni, niti državni, temveč le negacija državnega edinstva, jih pričakuje pač usoda, ki je še zadela povsod podobno hotenje. Ne morda vsled kakšne ideološke neupravičenosti ali radi stvarne pogrešenosti same. Ti vidiki v Jugoslaviji ne morejo prodrati enostavno vsled tega, ker ta država brez edinstva in enotnosti, kakor je fiksirana v obstoječi ustavi, kratkoma ne bi mogla obstati, ker je življenje pokrajinskim organizmom nadrejenega državnega organizma močnejše, in ker so elementarne potrebe državnega edinstva še tako nujne, da ostane vse drugo še za vrsto desetletij le zapečarska skomina.

Pa recimo, da opozicijska koalicija prevzame zares vladno in da pripade radikalni stranki le vloga »tihega opazovalca«. Tedaj nastane problem: kako iz čisto pokrajinskih egoizmov sestaviti enotno državno voljo, iz zahrbiteljnih kombinacij enotno politiko, iz centrifugalnih smeri življenja zmogljivo državno avtoriteto. Nastane dalje vprašanje, kje najti silne milijarde, ako naj se uresniči le del opozicijskih programskih zahtev in kje bo ubogi dinar iskal zgubljeno zaupanje za itak šibko podlago. Ali se bo morda Mussolini zbal vsečlovečanske republike, ali bo slovenskemu davkoplačevalcu olajšalo breme vsaj za eno paro, ali se mora nujno desorganizirati še par važnih ministrstev. Vi dobričine, Ferrari, Cattaneo, Rosa, Mario, če bi mogli videti, kako ponavljajo adrijski prečani isto igrico, ki vam je v upornem prijateljsstvu z mazzinijanci donesla pogibelj, danes bi pritrtili, da je politični iluzinizerem trajen, kakor človeška narava sama.

Parlamentarna zgodovina pravi, da so se po državnopravnih prevratih vzdržale le tiste politične partije, ki so se znale, upoštevajoč spremenjeni položaj, prilagoditi novemu pravcu, da so pa okamenile in razpadle vse one, ki se niso znale ločiti od tradicij. Razpadle so kljub temu, da so morda ob prevratu bile udeležene na prvih mestih.

Ako je resnica, da velja tudi za politično prizadevanje pravilo, po katerem se naj s čim manjšim stroškom energije doseže čim večji uspeh, in pa pravilo, da je treba pokreniti to prizadevanje v smeri najmanjšega odpora, usoda sedanje opozicije ne bo razveseljiva. Dočim pomeni borba s številčno močno organizatorično trdno in zgodovinsko krepko zasidrano radikalno stranko politiko v smeri največjega

Narodna skupščina.

Proračun prosvetnega ministrstva. — Konvencija z Bolgarijo.

Beograd, 10. marca. (Z) Na današnji seji narodne skupščine, ki se je začela ob 10. uri dopoldne, je po običajnih formalnostih predsednik skupščine naznačil, da je minister zunanjih del g. dr. Ninčić predložil skupščini v ratifikacijo konvencije z Bolgarijo. Radi premajhnega števila prisotnih poslancev, se je moralo glasovanje odložiti na konec seje. Nato je g. Ljuba Jovanović priobčil, da so predložili v soboto narodni poslanci g. Dragotin Pečić, dr. Hrasnica in Kapetanović skupno z narodnim poslancem g. Josipom Predavcem predsedništvu pooblastila izvoljenih poslancev g. Nikole Ovanića, Pavla Radića in še 18 narodnih poslancev. Ta pooblastila so se odkazala verificacijskemu odboru, da jih po poslovniku prouči in skupščini poroča. Nato se je prešlo na dnevni red, t. i. nadaljevanje specialne debate o proračunu ministrstva prosvete. Prvi je govoril g. Svetislav Marković (rad.), ki hvali dobro stran proračuna in govori obširno o nepismenosti. Po njegovem mnenju je glavna naloga prosvetne politike ustanavljanje osnovnih šol. Po

vojni se je osnovalo preveč gimnazij, vsled česar bi bilo treba pustiti le predvojnne gimnazije, druge pa nadomestiti s strokovnimi šolami. Med njegovim govorom je prišlo do prerekanja z bosanskimi muslimani, ker jim je govornik očital, da bi želeli, da vlada v Bosni Kemal paša. Končno izjavlja, da bo glasoval za proračun. Nato je govoril g. Agatonović (dem.) o pomenu prosvete in naglašal, da mora biti prosveta čuvar naše nacionalnosti in našega ujedinjenja. Zavzema se za reformo srednjih šol in za avtonomijo vseučilišč. Izjavlja, da bo glasoval proti proračunu. Nato je bila z večino glasov sprejeta nujnost, ki jo je predlagal g. dr. Ninčić v vprašanju verifikacije bolgarskih konvencij. Ravnotako je bila sprejeta nujnost, da se vzame na znanje protokol senžermenske pogodbe z dne 24. februarja 1923, s katero se regulira vprašanje postavitve diplomatskih poslopij bivše avstro - ogrske monarhije v Srbiji in Crngoriji. Nato je bila seja zaključena, prihodnja pa napovedana za jutri ob 9. uri dopoldne z istim dnevnim redom.

Pogajanja za trgovinsko pogodbo z Italijo.

Beograd, 10. marca. (ML) Nočoj se je vršila prvokrat plenarna seja naše in italijanske delegacije za trgovinsko pogodbo. O seji je bil izdan sledeči komunik: Druga (prva plenarna) seja delegacije za trgovinsko pogajanja je bila danes od 4. do 6. Predsednik konference Sava Lukić je pozdravil v imenu delegatov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in v imenu konference Lucciolija, predsednika italijanske delegacije. Po tej izjavi in po ugotovitvi procedure glede dela, ki je bila sprejeta od Lucciolija, je naša delegacija izročila Italijanom amandmane za projekt trgovinske pogodbe.

Ker mora italijanska delegacija te amandmane proučiti in ker bo tudi ona s svoje strani predlagala gotove izpremembe, je sklenjeno, da bo prihodnja seja pojutrišnjem. Kakor doznavamo, vztraja naša delegacija na tem, da amandmani pridejo v načrt, ker branijo naše stališče. Pogajanja so zastala zaradi držanja zagrebškega in ljubljanskega tiska, ki je bil proti takemu sporazumu z Italijo, da bi Italija vedno več zahtevala. Dosedaj se še ni ustanovila prva točka, t. j. tarifa, po kateri naj bi se naši proizvodi izvažali v Italijo. Pogajanja o konzularni konvenciji in o drugih vprašanjih napredujejo.

Politična situacija.

Beograd, 10. marca. (ML) Politična situacija v Beogradu je v stanju pričakovanja in vsestranskih priprav. Pričakuje se z napetostjo sklep verificacijskega odbora o verifikaciji radićevskih mandatov in o držanju radićevcev sploh.

Zemljoradniki.

Beograd, 10. marca. (Z) Danes dopoldne so posetili načelniki opozicije g. Joco Jovanovića, voditelja zemljoradnikov, ter mu priobčili glavne potoze programa opozicijskega bloka ter skušali angažirati zemljoradnike za ta blok. G. Joca Jovanović se je po tej konferenci razgovarjal s člani svojega kluba o podatkih, ki jih je sprejel o opozicijskem bloku, da bi omogočil debato v samem klubu, na podlagi katere bi se klub odločil za bodočo taktiko v parlamentu.

Beograd, 10. marca. (ML) Danes je bila seja zemljoradniškega poslanskega kluba, kjer se je razpravljalo o situaciji in o vprašanjih glede opredeljenja kluba. Sedaj tvorijo zemljoradniški opozicijo proti današnjemu režimu. Kako bo v bodoče, je pa odvisno od položaja.

Taksa za prevoz potnikov in prtljage med Sušakom in Reko.

Beograd, 10. marca. (ML) Prometno ministrstvo je predpisalo za prevoz potnikov in prtljage med Sušakom in Reko takso in sicer za brzovlak I. razred 4 Din, II. razred 3 Din in III. razred 2 Din; za potniški vlak pa za I. razred 3 Din, II. razred 2 Din, III. razred 1 Din. Taksa za prtljago je 50 par za 10 kg.

odpora, tudi eventualni upravni uspehi po logiki vseh sedanjih finančnih razmer ne morejo upati na nikakršne simpatije narodnih mas. Stranke pa, in vrhutega še pokrajinske, ki se začnejo ubadati v pravcu najjačjega odpora in najmanjše atrakcije, so jo še vedno zaigrale.

Ne prorokujemo prav nič, niti se ne zgražamo. Ugotavljamo samo, da prihajajo zgodovinske tvorevine, ki ne spadajo po vsej svoji miselnosti v našo državo, končno k obračunu. V čegav saldo ta obračun izpade, o tem so padle kocke že pred petimi leti.

rgn.

Novi predsednik grške vlade.

Venizelos zapusti domovino.

Atene, 10. marca. (Z) Načelnik republikanske stranke Papaanastazije je sprejel mandat za sestavo kabineta ter izjavil pri tej priliki, da bo zahteval od konstituantne, da proglasi dinastijo za odstavljeno in da se takoj nato izvede referendum.

Pariz, 10. marca. (K) Po vesteli iz Aten je Venizelos sklenil, da z ozirom na preobrat dogodkov zapusti Grško. Venizelos bo odpotoval s svojo sprogo že jutri v Cannes.

Seja ministrskega sveta.

Zadeva radićevih pooblastil. — Pašić na dvoru.

Beograd, 10. marca. (Z) Danes se je vršila med trajanjem seja narodne skupščine seja ministrskega sveta v ministrski sobi narodne skupščine. Pri tej seji sta deloma sodelovala tudi predsednik narodne skupščine g. Ljuba Jovanović in pa bivši minister g. dr. Laza Marković. Govorilo se je o situaciji in o držanju vlade napram HRSS. Predsednik g. Ljuba Jovanović je takoj službeno priobčil predsedniku verificacijskega odbora g. Marku Gjuričiću, da je treba začeti z reševanjem izročnih pooblastil, pri čemer se ima upoštevati vse, kar se nanaša na postopanje HRSS o priliki volitev. Kedaj bo g. Marko Gjuričić sklical verificacijski odbor, še ni določeno. Pač pa je za danes popoldne sklical g. Marko Gjuričić sejo radikalnih članov verificacijskega odbora ter bo z njimi pregledal pooblastila in pritožbe, da bo poročal o tem vladi in klubu o vseh vprašanjih. Seje po tem poročilu bo vlada odločila svoje držanje. Od 20 izročnih pooblastil je samo 9 neoporečnih. Po seji mi-

nistrskega sveta, ki je trajala do pol 12. ure, se je odpeljal g. Pašić na dvor, kjer je ostal celo uro. Zanimivo je, da g. Pašić sploh ne pove nikomur svojega mnenja glede izhoda iz predstoječe krize. V razgovoru s člani vlade se opaža, da ti gledajo z gotovostjo na svoj položaj v parlamentu. Nekateri izmed njih mislijo, da ni niti izključen sporazum med radikali in HRSS.

Beograd 10. marca. (ML) Danes opoldne je bila seja vlade, na kateri se je razpravljalo o zakonu o gozdnih pogozdovanju, nato o invalid. zakonu, zakonu o zemljoradniški banki in obrtni banki. Vlada se nadeja, da bo v toku diskusije o proračunu mogoče izglasovati nekatere od teh zakonov in na to po skrajšanem postopanju sprejeti ostale zakone. Vlada ne bo dala ostavke, ampak hoče nadaljevati svoje posle in počakati, če radićevci res pridejo v Beograd. Trdi se tudi, da ima vlada stalno v svoji komisiji Pribečevića in njegove somišljenike.

Verifikacija radićevskih mandatov.

Beograd, 10. marca. (ML) Danes sta dvakrat, dopoldne in popoldne konferirala predsednik narodne skupščine Ljuba Jovanović in predsednik verificacijskega odbora Marko Gjuričić. Na tej konferenci se je diskutiralo o vprašanju verifikacije Radićevskih mandatov. H koncu je bilo sklenjeno, da bo jutri popoldne plenarna seja verificacijskega odbora, na kateri pride na razgovor vprašanje Radićevskih mandatov. Doznavamo iz predsedništva skupščine, da je od 20 pooblastil Radićevih poslancev, ki so bila dosedaj izročena narodni skupščini na verifikacijo, devet nespornih. Ostalih 11 je spornih, ker so bile proti njim vložene pritožbe, in to pod stari datumom. Potemtakem se more verifikirati takoj samo devet mandatov. Ostalih 11 pa bi se moglo verifikirati še le po daljši debati. Od vseh Radićevskih mandatov jih je samo 22 nespornih. Na ta način bi se moglo, ako bi se izročila tudi vsa pooblastila Radićevih poslancev skupščini na verifikacijo, verifikirati takoj brez posebnih formalnosti samo 22 mandatov, dočim bi ostali mandati kot sporni prišli šele pozneje na vrsto. Od 22 radićevcev pa ne preti, ako se radikalna stranka postavi na predoznačeno stališče, za sedaj nikaka nevarnost. Vlada bi na ta način pridobila čas, da izvrši prvi del svojega programa, nato pa bi se borila za volilno vladno.

ZASEDENJE DRUŠTVA NARODOV.

Zeneva, 10. marca. (K) Danes dopoldne se je tukaj otvorilo 28. zasedanje sveta Društva narodov pod predsedstvom g. Guamisa (Uruguay). Kot zastopnik britanske vlade je bil prvič navzoč lord Parmoor. Hymansa-a, ki se mudi vsled ministrske krize v Bruslju, zastopa pooblaščen minister Melot. Seje so se udeležili dalje zastopniki Brazilijske, Španije, Italije, Japonske in Švedske. Seja je imela zaupen značaj. Svet je pretresal dnevni red zasedanja, kakor tudi nekatere na tajništvo se nanašajoča finančna in osebna vprašanja. Predmet posvetovanja na 28. zasedanju bo med drugim poročilo pravnega odseka o pravnih vprašanjih, sproženih o priliki italijansko - grškega spora in zasedbe Krfa, dalje poročilo o finančni sanaciji Avstrije, o finančni sanaciji Madžarske, volitve članov in predsednika vladne komisije za saarsko ozemlje in za sprejem poročila o nemškem ozemlju.

Ruski papirnati denar se vzame iz prometa.

Moskva, 10. marca. (K) Kakor javlja ruska telegrafska agentura, je bil vsled dovoljne preskrbe ruske denarne vrednosti z zdravu valuto izdan dekret, da se dosedajni papirnati denar vzame iz prometa. V to svrhu je bilo izdano 50.000 zlatih rubljev.

PRAŠKA ŠPINITNA AFERA.

Praga, 10. marca. (K) Preiskava v bencinski aferi še ni dokončana. Kakor poročajo »Narodni Listy«, se je izvršilo zadnje dni večje število aretacij, o katerih pa se z ozirom na preiskavo nič ne objavlja. »Rude Pravo« javlja, da se je v teku preiskave posrečilo ugotoviti, da so obstojali trije dispozijski fondi rafinerij za špirit. S pomočjo teh fondov bi naj bili udeleženci na aferi s špiritom dobili nad 500 milijonov češkoslovanskih kron. List pravi, da je v to afero zapleten tudi senator Soukup in še neki drugi senator.

Borzna poročila.

Beograd, 10. marca. Devize. Dunaj 0.1145—0.1147, Budimpešta 0.11—0.12, Bukarešta 42.50—42.90, Zeneva 1387—1388.50, London 343.75—344, Milan 387—389, New York 80.50—80.70, Pariz 285—290, Praga 233—233.25, Sofija 56—58. Zagreb, 10. marca. Devize. Dunaj 0.11345—0.11545, Budimpešta 0.115—0.115, Bukarešta 42—0.115, Italija izplačilo 335.50—338.50, Italija ček 334.50—337.50, London izplačilo 343.20—346.20, London ček 343—346, New York ček 80.22—81.22, Pariz 284—289, Praga 231—234.80, Svica 1387.50—1397.50. — Valute. Dolarji 79—80, avstrijske krone 0.11325—0.11525, češkoslovaške krone 230—0, madžarske krone 0.0775—0.1075. Curih, 10. marca. Beograd 7.25, New York 580.50, London 24.80, Pariz 21.50, Milan 24.30, Praga 16.775, Budimpešta 0.0087, Bukarešta 3.05, Sofija 4.15, Dunaj 0.008175. Berlin, 10. marca. Dunaj 6.38, Milan 17.76, Praga 12.21, Pariz 15.76, London 17.950, New York 419, Curih 72.42, Beograd 5.48. Praga, 10. marca. Dunaj 4.87, Berlin 7.845, Rim 148.75, avstrijske krone 4.86, italijanske lire 148.375, Budimpešta 4.50, Pariz 130.25, London 150.55, New York 35.10, Curih 610.50, Beograd 43.50. Dunaj, 10. marca. Veljavno do jutri do pol dveh. Devize. Beograd 877—881, Berlin 15.30—15.90, Bukarešta 367—369, London 302.900—303.900, Milan 2954—2966, New York 70.935—71.185, Pariz 2582—2598, Praga 2041—2051, Sofija 488—492, Curih 12.210—12.260, Valute. Dolarji 70.860—71.260, bolgarski levi 476—484, nemške marke 14.90—15.50, angleški funti 301.100—302.700, francoski franki 2575—2650, italijanske lire 2950—2970, jugoslovanski dinarji 868—874, rumunski lei 361—365, švicarski franki 12.145—12.225, češkoslovaške krone 2026—2042, madžarske krone 0.87—0.97.

